

falde sammen med det sædelige Liv, og saa at Religionen kan gaa den Vej, som den gaar overalt, hvor den virkelige Landsdannelselse gaar sin Gang. Det er min Opfattelse, at det i det mindste foreløbig er bedst at blive staaende herved, især i de nordiske Lande, hvor Menighederne slet ikke ere vant til at styre sig selv, og hvor det vilde give sig mærkelige Udslag den Dag, man vilde give løs. Paa den anden Side vil jeg sige bestemt til det ærede Medlem, at den Vej, han foreslaar, det er den allerbetænkeligste for Kirken, som den sidst af alt skal gaa ind paa. Dette at sige: Vi vilde vel ikke brude i Nesblikket, vi vilde beholde Herredømmet over Kirkens Ledelse, som om den var en Statsdomæne, men vi vilde søge at trække os tilbage fra vore Forpligtelser — og dette at tale om at ophæve den Side af Sagen, som angaar Forpligtelserne, det var den allersjærgeligste Maade, hvorpaa dette Forhold kunde ordnes; der er Tønderer nok til det, men jeg haaber ikke, at den høje Rigsdag vil gaa den Vej, thi det vilde være den mest himmelraabende Uret mod det bestaaende Kirkesamfund at opløse det paa den Maade og bringe det i mere og mere kaotisk Forvirring. Enten — eller. Enten opløser man det, hvis det forlanges, og der kan staffles Flertal derfor, eller man opfylder sine Forpligtelser fuldt ud mod det, saa længe Forpligtelserne ere grundlovmæssigt hjemlede. Det kan jeg ikke komme fra, at det maa Kirken kunne kræve.

Og naar man har det Standpunkt, saa vil jeg med Hensyn til den Sum, som skal anvendes til Kirkebygningerne, gøre gældende, at den kan der efter min Mening ikke slaas af paa; det er ikke mere, end der kan forlanges og maa forlanges fra Kirkesamfundets Side. Med Hensyn derimod til den Del af Statsbidraget, som til Dels skulde anvendes til Præstelønninger, da vil jeg ganske vist indrømme det ærede 4de Medlem for 6te Kreds (Sehested), at det just ikke er nyt; det er det ikke; men det er dog i det mindste noget ekseptionelt. Staten har stadig bidraget til Kirkerne gennem hele Udviklingen ogsaa efter 1849; det er ganske forlert, naar det ærede Medlem syntes at stille det frem, som om Staten skulde have unddraget sig sine Forpligtelser i 1849; men med Hensyn til Præstelønninger har Staten holdt sig reserveret, hvad der ganske naturligt kan komme af, at ogsaa Præstetienderne ere blevne nogenlunde uforandrede, medens det derimod er gaaet med Kirke- og Kongetienderne saaledes, som det er gaaet siden Reformationen. Og jeg vil da ogsaa sige, at det er en betænkelig

Sag for Kirken selv alt for meget at komme ind paa det at kræve Lønninger af Staten; thi det kan let vende sig til Baaben mod Kirken selv. Naar den vil have en vis Grad af Selvstændighed, og naar man paa den anden Side forlanger, at den skal være Stats tjener, og der saa f. Eks. kom en Tid, hvor man ønskede at saa fat i Kirkegodset, saa kunde de sige: Vi ere gaaede ind paa det, at I ere Stats embedsmænd ligesom de andre; vi skulle lønne Eder ligesom alle de andre, saa her er ikke Tale om nogen særlig Fond til Lønninger for eder. Det, indrømmer jeg, er betænkeligt, og jeg tror nok, vi maa se at saa reduceret denne Sum noget; og i hvert Fald om en Del af Summen maa det siges, at den maa ophøre efter et vist Måremaal, hvor meget der skulde anvendes til Kirkebygninger, og hvor meget der til en Tid kunde anvendes til Præstelønninger. Det vilde dog paa den anden Side gøre mig meget ondt, om hele Summen skulde blive strøget, og jeg haaber heller ikke, det er det ærede Medlems Mening, eller at det er Meningen hos ret mange ærede Medlemmer. Man maa huske, at det er navnlig Præster, vi mangle. Grunden til den elendige Stilling, der er i mange Henseender, er først og fremmest den, at der er for saa Præster; de blive udprædikede paa den Maade, de have det nu; deres Beslighedstaler blive saa at sige til rene Parodier, naar de maa holde Beslighedstaler om Folk, de aldeles ikke kende noget til; det er fortvibledede Tilstande, man byder Præsterne i Kjøbenhavn. Syge- og Fattigbesøg kan der ikke være Tale om, og i personlig Berøring kunne de saa godt som ikke komme med nogen. Det er ganske vist vanstelig at stille det saa fortvivlet, som det er. Men det kan ikke nægtes, at det værste af det altsammen er Præstemanglen.

Og naar man siger: Der skal Kommunen træde til, saa have vi de divergerende Anskuelser; den ene siger, Kommunen skal gøre det, og den anden gør opmærksom paa, at det kommer ikke Kommunen ved. Jeg mener naturligvis, at det fremfor alt kommer Kommunen ved, det vil sige den Del af Kommunen, som hører til Folketirten. Det har al Tid været Kravet, og det maa fremdeles blive det, at den har først og fremmest den Opgave at lønne den kirkelige Bestjening. Men der er jo ingen Regel uden Undtagelse, og jeg mener rigtignok, at de mægtige Formationer, der have dannet sig uden for Boldene, ere saadanne Undtagelser, hvor man ikke kan forlange, at Kjøbenhavns Kommune skal overtage hele Byrden, især naar det ordnes paa den Maade, at det